

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 7. Ostenditur Deum esse incomprehensibilem cuicumque creaturæ
possibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

SECTIO VII.

Ostenditur Deum esse incomprehensibilem cuiusque creatura possibili.

Communissima sententia Theologorum est, Deum non modo non comprehendi à Beatis, sed neque ab illis comprehendi posse, neque ab ulla creatura possibili quocumque auxilio supernaturali adiuta. Probatur primò ex Scriptura, iunctà communi Patrum expositione, à qua recedere non licet, iuxta Trident. sess. 4. in decreto 2. §. Præterea, & definitionem Synodi V. Generalis, relatae & approbatam à Lateran. sub Martino I. confulat. 5. Sic enim exponunt idem Scripturæ loca, Ieremiæ 32. *Magnus conspectus incomprehensibilis cogitatur. Rom. 11. O altitudo divinitiarum sapientia & scientia Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius!* 1. Corinth. 2. *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei, &c.* Ex quo inferunt Spiritum Sanctum esse Deum, quia omnia, etiam Dei profunda, scrutatur: nimirum quia illud omni creaturæ, & alteri quàm ipsi Deo est impossibile.

Probatur secundò diversis Sanctorum Patrum testimonijs, affirmantibus Deum non posse comprehendi à Beatis, quia creaturæ sunt. Quæ ratio communis est quibusvis alijs naturis creabilibus. Nulla enim est possibilis quæ non sit creaturæ. Ita S. Gregor. Magn. lib. 10. Moral. cap. 7. initio, *Angelica, non quæ, vel quæ magna mens, cum ad incircumscriptum lumen inhiat, eo ipso quo est creatura, coangustatur; id est, contractius & imperfectè videt, ut supra diximus de Sole. Et super se quidem per se, etiam tendit; sed tamen eius algorem comprehendere nec dilatata sufficit, qui & transcendendo, & portando omnia, & implendo concludit.* Et in fine lib. 18. *Innegè quippe disparilitate videt creator se, quam videt creaturæ creatorem: Nam quantum ad immensitatem Dei, quidam nobis modis figuræ contemplationis: quia eo ipso non potest circumscribi, quo creatura sumus.* Et Chrysof. hom. 28. & 29. quæ sunt tertia & quarta contra Anomæos, hęc probat Deum esse omni creaturæ incomprehensibilem & inuisibilem visione comprehensivâ. De eademque sic loquitur Cyril. lib. 1. in Ioan. cap. 22. paulò post initium, *Soli enim consubstantiali Filio Pater visibilis est, & nulli præter eum alij. Visionem autem in his Deo convenientem semper intelligas, id est, perfectam & adequatam obiecti dignitati.* Et Basilij lib. 4. contra Eunomium, mulò post medium; *Ego verò arbiteror non homines solum, sed etiam omnem rationalem naturam, ipsius comprehensionem excedere.* Quæ Basilij verba debent intelligi de natura rationali non solum existente, sed etiam possibili. Nam ratio quæ subiungit, probat de omni etiam possibili. Nimirum quia Dei proprium est singulariter posse seipsum comprehendere. *Nemo enim novit Patrem nisi Filius. Et Spiritus omnia scru-*

virtualiter, id est, quàm est perfectum. Quòd enim sit indivisibile seu carens partibus, est impertinens ad hanc inadæquationem, quæ nõ in eo consistit, quòd vna pars videatur, nõ alia: sed quòd vnum & idem secundum se totum videatur magis & minùs, neque tantum appareat quantum est. Si autem potest vnum & idem divisibile, videri magis & minùs secundum idem: potest & indivisibile. Quia difficultas tota est in identitate obiecti inæqualiter percepti: quæ identitas non est maior in vno, quàm in alio. Tam enim divisibile est idem sibi ipsi, quàm indivisibile. Neque potest quicquam distinguere à se ipso.

50. Secundò respectu, in ordine ad creaturas.

Posteriori modo vident Beati Deum inadæquatè, quia non vident omnia decreta Dei libera, neque omnes notitias Dei contingentes, neque infinitas habitudines potentia, voluntatis, & scientiæ diuinæ ad possibilium infinita, quòd tamen ad notitiam Dei adequatam & comprehensionem necessariam esset. Nam qui non novit Deum distinctè, prout est cognitio possibilium, & in particulari talis, aut talis possibilis; aut prout est volitio efficax talis effectus contingentis; non minùs ignorat Deum habere talem cognitionem, aut volitionem, formaliter, quàm si Deus illam non haberet. Ergo non cognoscit quicquid in Deo cognosci potest, omni ratione intrinseca & obiectiva, secundum quam cognosci potest, & secundum quam re ipsa Deus se cognoscit. Ergo aliquid eum latet, ac proinde non comprehendit, neque cognoscit adequatè secundum omnem rationem obiectivam cognoscibilem; ita ut nihil novi amplius possit de illo cognoscere.

51. Vtrumque modum inadæquationis agnoscunt SS. Patres.

Porro vtrumque modum inadæquationis in visione Beatorum agnoscunt sancti Patres supra relati num. 36. & 37. Comparativum quidem, quando dicunt Beatos non videre omnia Dei consilia, ut aiunt Cyrillus Hierosol. & Chrysofostomus: absolutum verò, cum affirmant Beatos non videre Deum quantum est: non capere totam eius plenitudinem & magnitudinem, ut Augustinus, Gregorius Magnus, Beda, Anselmus, & Primasius: qui postremus speciatim vititur comparatione Solis inæqualiter visi absolute ab ijs qui oculos minùs aut magis acutos habent. Cui comparationi frustra opponit Fasolus q. 12. a. 7. n. 29. *Prout videtur à Beatis sine ulla impedimento. Ac verò nimiam distantiam inter nos & Solem esse impedimentum, non possimus intueri Solem distinctè, quãtus & quàm splendidus est; sed confusè ut contractorem, & minùs lucidum quàm quæ sit in se ipso.* Respondeo enim id non tantum oriri ex distantia, sed ex imperfectione potentia visionis, quæ non potest videre melius ex tanta distantia. At Beati sunt a quò impotentes ad Deum absolute videndum quantum est. Neque propterea decipiuntur. Nam evidenter sciunt, per ipsam visionem beatificam, Deum esse infinite maiorem, quàm ipsi perfectè & distinctè capere valeant.

Fasolus.

52. Deus est incomprehensibilis omni creaturæ, etiam possibili.

Trident.

Lateran.

53.

Gregor.

Chrysof.

Cyillus;

Basil.

tatur, etiam profunditatem Dei. Quid igitur eximium cognitioni unigeniti aut Spiritus sancti relinquunt? *Spiculis enim ipsi essentia ipsius comprehensionem habent.* Et denique August. serm. 38. de verbis Domini, *Si comprehendis, inquit, non est Deus, &c. Attingere aliquantum mente Deum, magna beatitudo est. Comprehendere autem, omnino impossibile:* Alteri scilicet, quam sibi ipsi.

August.

54.

Lateran.

Probatur tertio ex Concil. Lateran. cap. Firmior, de summa Trinit. ubi simpliciter tanquam de fide asserit Deum esse aeternum, immensum, incommutabilem, incomprehensibilem, & ineffabilem. Vbi nota primò Concilium sine dubio asserere Deum esse incomprehensibilem, eo sensu quo Sancti Patres intellexerunt, tum exponendo Scripturæ loca de Dei incomprehensibilitate: tum de eadem disputando contra Anomaos, vel asiter eam explicando. Nam Concilia Oecumenica in suis definitionibus sequuntur Patrum & Scripturæ doctrinam, quam eo sensu prius diligenter inquirere & expendere solent. Atqui, ut supra vidimus, Sancti Patres intellexerunt Deum esse incomprehensibilem, respectu etiam cuiuscunque creaturæ possibilis, quantumvis per gratiam adiutæ. Nota secundò cum Suarez, Concilium eodem tenore verborum asserere Deum esse incommutabilem, & esse incomprehensibilem. Atqui tam absolute est immutabilis, ut à nullo alio mutari possit. Ergo tam est incomprehensibilis, ut à nullo alio comprehendi possit. Cui considerationi frustra opponit Vasquez. *disp. 52. cap. 3. num. 10. & Marra eum secutus disp. 20. sect. 3. Concilium quoque eodem tenore verborum dicere ibidem Deum esse ineffabilem: Et tamen non est ineffabilis creaturæ per gratiam: nam Beati ipsum effantur per verbum mentis. Item ex ea comparatione sequeretur quòd sicut Deus est absolute incommutabilis, etiam à seipso: esset quoque incomprehensibilis à se ipso. Ad primum enim Respondeo, Deum esse quoque Beatis ineffabilem, quatenus nullum, potest exprimere verbum mentis aut oris, quod adæquate & comprehensivè ipsum vllj creaturæ significet. Ad secundum dico Deum esse absolute incomprehensibilem, æquè ac immutabilem, eo sensu, & eo modo, qui facit ad Dei perfectionem. Nam sine dubio Concilium intendit Dei perfectionem per huiusmodi attributa commendare. Non faceret autem ad Dei perfectionem quòd à seipso mutari posset: sed potius summa eius perfectio, & essendi necessitas, ac sufficientia, postulat ut ne à se quidem mutari possit. Contra verò non faceret ad Dei perfectionem quòd à seipso non posset comprehendi: sed potius infinita eius intelligentia, & summa feclicitas postulat, ut se cognoscat adæquate, seque toto fruatur plenissimè per cognitionem & amorem. Facit verò ad Dei maiestatem quòd tanta sit, ut à nulla creatura possibili possit circumscribi cognitione. Ac sicut infinita eius perfectio non potest ab vlla crea-*

Vasquez
Marra.

tura participari adæquate, quantum est participabilis: ita neque cognosci adæquate quantum est cognoscibilis.

Atque hæc est ratio præcipua huius incomprehensibilitatis respectu creaturæ. Infinitudo scilicet omnimoda, & supereminentia divinx maiestatis, quæ tanta est, ut notitiæ cuiuslibet creaturæ limitibus contineri tota non possit: iuxta illud Theophili Antiocheni: *Nec magnitudo eius comprehenditur, nec altitudo valet capi &c.* Et illud August. serm. 190. de tempore: *Hoc est Deus quod cum dicitur, non potest dici; cum estimatur, non potest estimari; cum comparatur, non potest comparari; cum desinitur, ipsa definitione crescit &c.* Quibus consonat Minutius Felix in Octavo cum ait, Deum esse incomprehensibilem, quia infinitus omnimodè & immensus. Unde *Sibi soli, quantus est, notus est.*

55.

Cur Deus
incompre-
hensibilis?

Theophil.

August.

Minut.

56.

Suarez.

Addit Suarez lib. 2. de attributis cap. 5. n. 8. rationem hanc: quia nullus intellectus creatus, quantumvis eleuetur, potest accipere intelligendi vim simpliciter infinitam, sed creaturæ & finitæ simpliciter, quæ proinde erit perfectioris & repræsentationis simpliciter finitæ: ergo, inquit, impossibile est ut comprehendat rem intelligibilem simpliciter infinitam. Quia comprehensio requirit quandam adæquationem inter capacitatem intelligentiæ, intelligentionem, & intelligibile: quam adæquationem impossibile est interuenire inter finitum simpliciter & infinitum. Cui rationi opponi potest, quòd ne visio quidem Dei, quæ se ipse comprehendit, præcisè sumpta, prout ratione distinguitur ab alijs attributis, est attributum simpliciter infinitum in omni genere entis; sed in suo tantum: quòdque inter comprehensionem & comprehensionem requiritur quidè adæquatio in repræsentando, sed non in essendo. Neque est necesse ut quòd repræsentat intensionaliter, sit eiusdem rationis & perfectionis cum repræsentato. Sed nihilominus ratio prædicta bene intellecta efficax est: potestque clariùs & plenius hoc modo proponi. Nimirum, quia impossibile est Deum ab vllò comprehendi, qui non sit parus cum Deo intelligentiæ, id est, cuius intelligentiæ & cognitio non tantum se extendat, quantum ipsa Dei intelligentiæ, & actualis cognitio. Debet enim adæquate cognoscere ipsam Deum intelligentionem, & consequenter ea omnia quorum est intelligentio. Atqui impossibilis est creatura quæ sit parus intelligentiæ cum Deo: ergo impossibilis est creatura quæ Deum comprehendat. Minor probatur, quia impossibilis est creatura quæ sit Deo par in omnibus perfectionibus, excepta vnicâ independentiâ. Atqui talis creatura estet huiusmodi: ergo talis creatura est impossibilis. Maior patet; quia si esset par in omnibus alijs perfectionibus, esset quoque independens: tum quæ independentiâ sequitur necessariò ex intelligentiâ, bonitate, potentia, tantà denique essendi perfectione, quæ sibi ipsi sufficientis est ut existat, existitque necessariò à seipso, id est

Probatu-
ratione ef-
ficaci, Deum
non posse
compre-
hendi ab
vlla crea-
tura possi-
bili.Impossibile
est dari
Creaturam
Deo param
in omni-
bus, exce-
pta indepen-
dentia.

ex summa essendi necessitate & felicitate. Tum etiam quia sicut impossibile est esse v. g. duos ignes pares in omnibus alijs perfectionibus, quorum tamen vnus pendeat ab alio in suo esse: alter verò sit independens & à se: ita euidenter est impossibile, esse aliquid Deo par in omnibus alijs perfectionibus, & tantum in eo differens & impar, quod istud pendeat à Deo, Deus verò sit à se.

57. *Creatura Deo par in intelligentia, esset par in alijs.* Minor autem probatur: quia si creatura illa esset Deo par in nobilissimo Dei attributo, quod est intelligentia & sapientia infinita: esset quoque par in bonitate, omnipotentia, & alijs quæ in intelligentia, veluti radice, fundantur virtualiter seu metaphysicè. Voluntas enim subordinatur intellectui, & omnipotentia voluntati. Et similiter perfectiones aut operationes & actus secundorum attributorum, subordinantur actuali intelligentiæ. Posita verò æqualitate in his tribus attributis maximis & præstantissimis, si ne ratione assereretur nõ esse actu, aut de potentia absoluta non posse esse æqualitatem in alijs attributis; siue modalibus, vt sunt immensitas & æternitas: siue non modalibus per se formaliter non maioribus tribus prædictis, imò secundum præcisum conceptum minus perfectis, vt ostendimus disp. 3. Quare si dari posset creatura par Deo in intelligentia: posset dari par in omnibus alijs perfectionibus.

58. *De fide est Deum esse incomprehensibilem omni creatura.* Superest querere an sit de fide Deum esse incomprehensibilem omni creaturæ, etiam possibili? Respondeo affirmatiuè cum communi sententia Theologorum, contra Vasq. disp. 2. cap. 2. & Marat. disp. 20. sect. 2. vbi ait temerarium quidem esse negare Deum esse incomprehensibilem omni creaturæ possibili, propter vniuersim Scholasticorum consensum: imò etiam id esse de fide, sumendo comprehensionem improprie, sicut à quibusdam sumitur, pro cognitione quæ essentiali perfectione ad quatuor obiecto. Item etiam esse de fide, quod non possit comprehendere à viatoribus: Sed non esse de fide Deum esse incomprehensibilem à Beatis per gratiam, in sensu proprio, & à Theologis vniuersim intelto. Ex quo sequitur, multò minus esse de fide, quod sit incomprehensibilis respectu cuiuscunque creaturæ possibilis, quibuscumque gratiæ auxilijs adiuris. Atque Vasquez est contra Scripturæ & Patrum testimonia possunt sufficienter explicari de creaturis secundum propriam virtutem naturalem consideratis, vt conatur ostenderi eodem capite & duobus sequentibus.

59. *Gregorius, Cyrillus, Damascenus.* Verum & ipse testimoijs paucis responderet, ommissis multis illustrioribus quæ nos supra citauimus: & vt legenti manifestum erit, non satisfacit Patrum autoritatibus, quas nimis violenter exponit. Præsertim Gregorij Magni lib. 10. Moral. cap. 7. & lib. 18. cap. 28. Augustini lib. 3. de cognit. vera vitæ cap. 3. Cyrilli Catechesi 6. Damasceni lib. 1. de fide, cap. 1. & 4. Specialem verò quod respondet nom. 18. Augusti-

num lib. 4. de Genesi ad literam cap. 6. in fine, aientem Nobis, quamuis essent Angelis aequales, non utique ita fore nota diuinam substantiam: sicut ipsa est sibi; id intelligere, quia vt exponit Fulgent. in lib. resp. ad Ferrand. q. 3. post medium, Ipsa Diuinitas sic se nouit, vt inueniat se esse quod nouit: anima verò ita nouit Deitatem, vt Deitas non sit. Hoc, inquam, à mente D. Augustini alienum est. Nam eius intentio est asserere, nõ minùs perfectè Deum visuros, quam ipse se videat. Atqui non minùs perfectè Deus Angelum videt, quam Angelus seipsum: tamen Deus videns Angelum, non inueniat se esse quod videt: Angelus autem videns seipsum, sic id ipsum quod videt. Quare si non alia esset differentia inter visionem nostram, & diuinam: non minùs perfectè eum videremus, quam se ipse videat. Maratij quoque responsio ad locum Cyrilli Catech. 6. repugnat eius verbis proximè sequentibus, quæ ipse prætermisit: Solus Spiritus sanctus, vt oportet, videt: ipse enim scrutatur omnia profunda Dei. Porro fundamentum quo nixi Patres, tam certò, tamque communi consensu asseruerunt Deum esse absolute incomprehensibilem cuiuslibet creaturæ, fuit sine dubio Scriptura sacra ijs in locis, in quibus loquitur de Dei incomprehensibilitate: quorum locorum verus sensus, ex communi doctrina Patrum accipiendus est: ab illoque recedere in Scriptura expositione prohibet Trident. sess. 4. decret. 2. §. Præterea. Definitio quoque Concilij Lateran. in cap. Firmiter, de summa Trinitate, & de Catholica, asserens tanquam de fide Deum esse æternum, immensum, incommutabilem, & incomprehensibilem, sine dubio in proprio sensu intelligenda est: non autem de comprehensione improprie & abusiue sumpta, vt vult Vasquez. Ita vt Deus non sit minùs proprie incomprehensibilis, quam æternus, immensus, & incommutabilis. Item, vt supra monui, Concilium sine dubio ita definiuit, sumendo comprehensionem & incomprehensibilitatem, in eo sensu quo usurpantur à sanctis Patribus asseruitque tanquam de fide Deum esse incomprehensibilem, eodem sensu quo ipsi communiter id assererant, hoc est, etiã à Beatis, & à quacunque creatura possibili. Atque vt patet ex capite sequenti Damasceni, ante medium, id omnino intellexit iuxta mentem Magistrum & Scholasticorum Theologorum, quorum, vt fatetur Vasquez, vniuersim sententia est, Deum ne per gratiam quidem comprehendere posse à Beatis, vel ab vlla creatura possibili. Nam Concilium ibi sic loquitur: *Credimus & confitemur cum Patro* (intelligit Lombardum, Magistrum sententiarum, cuius doctrinam tuetur contra errores Abbatum Ioachim, vt patet ex initio capituli) *quod vna quadam res est incomprehensibilis gratiæ, & ineffabilis Pater, & filius, & Spiritus Sanctus &c.* Quare concludo cum communi sententia, rem esse satis à Concilio Lateranensi definitam.

ARTINO
NEUS
VI